

TÜRK TOPLUMUNUN FUTBOLA YÜKLEDİĞİ DEĞER ALGILARININ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mevlüt GÜNDÜZ*
Mehmet BAYANSALDUZ**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının bazı değişkenler yardımıyla (cinsiyet, futbol oynama sıklığı, müsabaka izleme sıklığı, taraftarı olduğu takım) futbola yüklediği değer algıları açısından görüşlerinin değişip değişmediğini belirlemektir. Araştırmanın örneklemi, Akdeniz Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören 374 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ve 20 maddeden oluşan 5'li likert tipi anket ile toplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda faktör yükleri .63 - .93 arasında değişen 15 madde tespit edilmiştir. Araştırmada verilerin analizinde frekans, yüzdelik, aritmetik ortalama, t-testi ve One-way Anova testleri kullanılmıştır. Anketten elde edilen toplam puanlara göre yapılan veri analizinde; öğretmenlerin adaylarının, cinsiyet ve futbola yüklenen değer algıları gibi değişkenler açısından görüşleri arasında anlamlı bir fark çıkmıştır. Cinsiyetin, öğretmen adaylarının futbola yüklenen değer algılarına yönelik farkındalık düzeyini etkilediği sonucuna varılmıştır. Öğretmen adaylarının verdiği cevaplarda futbolu daha çok bir tutku olarak gördükleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Taraftar, Değer, Algı, Cinsiyet

EVALUATION OF THE VALUES OF TURKISH SOCIETY LOADING FOOTBALLY ACCORDING TO THEIR TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

The aim of this research is to designate whether the teacher candidates' point of view has changed in terms of their giving a worth to football by the help of some variables (gender, team which they support, , the

* Yrd. Doç. Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, mevlutgunduz@sdu.edu.tr

** Doç. Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, bayansalduz@mu.edu.tr

frequency of watching match, the frequency of playing football). The sample of research consists of 374 teacher candidates who are educated in Akdeniz University, Mehmet Akif Ersoy University and Süleyman Demirel University. In research data was obtained with a kind of five-point Likert type survey which was developed by researcher and it is consisted 20 items. After 5 items was removed, it's coefficient of realibility was calculated again and. To designate the validity of scale's structure, factor analysis was done. The result of factor analysis, it's identified 15 items whose factor loads changing between 63-93. In research, frequency, percentage, arithmetic mean, t-test and one wayanova tests were used in analysis of data. According to total points of being handled from questionnaire, there was a meaningful difference among teacher candidates' points of view in terms of variables including gender and sense of value attached to football in data analysis. It was arrived at the result that gender had affected to awareness level of sense of value attached to football. It was found that the answers given by the teacher candidates regard football as a passion more.

Keywords: *Football, Supporter, Value, Sense, Gender*

GİRİŞ

İnsanoğlunun tarih sahnesine çıktığı günden itibaren, yuvarlanan cisimlere vurmaktan zevk alma ve güce sahip olma içgüdüsünün yansıması olan “top oyunları” temelinde futbol, görünüşte bir spor dalı olmasına karşın, görsel bir şölen; tıpkı antik ve orta çağlarda olduğu gibi bir tür “dinî” ayin niteliğini korumaktadır (Eker, 2010).

Basit şekilde ayak topu oyunu olarak adlandırılan futbolun tarihi milattan öncesine dayanır. Belgelendirilebilen çeşitli efsane ve rivayetler arasında, bugünkü futbolun kökeni olarak Eski Yunan'da “Episkyros, eski Roma'da MÖ. 600' lü yıllarda Harpastum ve Pila paganika ya da eski Çin'de Tsuh-küh gibi oyunlar gösterilmektedir. Türk boylarının da bu oyunlarda maharetli olduğu zikredilmektedir (Yıldıran, 1997).

Kitleleri peşinden koşurma özelliği olan futbol, dünyada oldukça fazla sevilme ve oynanmaktadır. Ortaya çıkış tarihi ve yeri tam olarak bilinmese de bulgular bizi MÖ' ye götürmekte ve profesyonel anlamda da İngiltere'ye çıkarmaktadır. Futbol kısa sürede o kadar ilgi çekmiştir ki, 1400'lü yılların başında krallık tarafından, erkekleri kötü etkilediği düşüncesiyle bir ara yasaklanmıştır (Akşar ve Merih 2006; Yıldıran, 1997)

17. Yüzyılda İngiltere'de hükümdarların bizzat futbolu teşvik ettikleri, buna bağlı olarak da futbolun çok büyük bir gelişme gösterdiği, 12x80 metrelik bir alan içinde, içine hava doldurulan deri ile elde edilen topun

bir metre ara ile dikilen iki direk arasında geçirilmesi ile sayı kazanma esasına dayanarak oynanan şeklini almıştır (İnal, 2006).

Orta Asya Türklerinin de kız ve erkeklerden kurulu karma takımlarla, topa elle dokunmadan, sadece ayak ve kafa ile vurularak rakip kaleden içeri atmaya çalışarak bir oyun oynadıkları kaynaklarda yer almaktadır. Ünlü Türk düşünürü Kaşgarlı Mahmut'un ünlü eseri 'Divan-ı Lügatit Türk'ün ilk cildinin 323. sayfasında, eski Türk boylarının Orta Asya'da Tepük, Çögen, Top yuvarlaşmak gibi oyun ve oyun kavramlarından bahsedilmektedir. Belirli aralıklarla karşılıklı dikilmiş mızrakların arasından topu, ayakla vurmak suretiyle geçirerek sayı kazanmak esasına göre oynadıkları bu oyunda toplar oval kalıplara dökülen kurşun kitesinin üzerine keçi kılı veya keçe sarılmak suretiyle yapıldığı bilinmektedir (Çakır, 2008; Yıldırım, 1997).

Eski Türkler, Selçuklular ve Kölemenler top (tepük) oynanmasını sevindikleri halde, Osmanlılar top oyununu sevmedikleri gibi top gibi yuvarlak nesneyle oynanan Çevgan'ı da sevmezlerdi. Söylentiye göre, Kербela'da, Hazreti Hüseyin'in başı kesildikten sonra, Şam'da Yezid'e getirilince, Çevgan değneğiyle top oynanmıştır. Osmanlı uleması da bu söylenti nedeniyle, topu Hazreti Hüseyin'in başına benzeterek bu tür oyunlara ilgi göstermemiştir. Osmanlı zamanında Güneydoğu Anadolu'daki birkaç şehir dışında Çevgan oynanmamıştır (Günay, 2016).

Cumhuriyet dönemi, Türk futbolunun yurt ölçüsünde örgütlendiği kulüp sayısının beklenenin üzerinde arttığı bir dönem olmuştur. 1923'de Cumhuriyet'in ilanından önce kurulan Türkiye Futbol Federasyonu, aynı yıl 21 Mayıs'ta Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği üyeliğine kabul edilmiştir. 26 Ekim 1923'de Türk Millî Futbol Takımı ilk millî müsabakasını Romanya ile İstanbul'da oynadı. 1954 yılında kurulan Avrupa Futbol Birliği, 1962 yılında Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak üyeliğe kabul etti. 1951 yılında ise profesyonelliğin kabul edilmesi, futbolun bir meslek dalına dönüşmesini ve gelişmesini sağladı (Aydın, 1989).

Türkiye futbol ligleri günümüzdeki yapısına kavuşuncaya kadar çeşitli isimler altında oynandı. Millî Küme adı altında toplanan ve 1937'den 1943'e kadar Maarif Mükafatı, 1944'ten 1951'e kadar da Millî Eğitim Mükafatı olarak anılan liglerden sonra 1959'da Millî Lig, bugünkü adıyla Süper Lig kuruldu. 1959'den itibaren düzenlenen Millî Lig organizasyonları ve Kupa müsabakaları ile II. ve III. ligler, Türkiye'de futbolu önde gelen spor dallarından bir haline getirmiştir (Talismciler, 2012). Günümüzde ise futbol popüler bir spor dalı olarak toplumun büyük bir kısmının ilgisini çekmektedir. Futbola duyulan bu ilgi, insanların futbola yüklediği anlamı ve değeri farklı hale getirmiştir. Bazıları için ise meslek olmuştur. Herkes için farklı anlama gelebilen futbol oyununun insanların algılarında da değişik göstermesi futbolu daha da gizemli hale getirebilmektedir.

Bu algılar zamanla değişip gelişmekte ve kültür haline gelebilmektedir. Kültürü gelecek nesillere aktaran insanoğlu zamanla futbolu da bir kültür haline getirmiş ve değer yargılarının içine sokmuştur. Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır (Özsoy, 2007).

Değerleri belirlemek üzere önemli araştırmalar yapan Schwartz ve Bilsky'e göre (akt: Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60), değerler inançlardır. Ancak değerler, tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımaz; etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçer. Bu tanımdan yola çıkarak değerlerin, toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgular, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütler, sadece bilinç değil, duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılar, bireyin bilincinde yer eden davranışı yönlendiren güdüler olduğunu söyleyebiliriz (Özgüven, 1994:350).

Değişen ve gelişen toplum yapımızda değerlere bakış açısı zamanla değişebilmekte ve yeni değer algıları da ortaya çıkabilmektedir. Bu durum değer üzerine yapılan araştırmaların önemini gittikçe artırmaktadır (Gündüz, 2014; Aladağ, 2009; Ulusoy, 2007; Dilmaç, 2007; Akbaş, 2004)

Futbol oyunu da son zamanlarda toplum için gittikçe önemli bir değer haline gelmiş ve farklı anlamlar yüklenmeye başlamıştır. Tarih boyunca da tüm toplumlarda kültürel ve biyolojik etkenlerden dolayı futbola karşı farklı algılar ve değer yargıları oluşmuştur. Bu etkenleri ele alacak olursak ilk olarak kültürel etkenlerden bahsedebiliriz. Kültür bir toplumu oluşturan temel değerlerdir. Bu değerler din, yaşantı, toplum görüşü, eğitim gibi etkilerden etkilenerek oluşmuştur. Diğer bir etken ise biyolojik etkidir. Biyolojik etken kadın ve erkek fizyolojisinin farklı olduğunu göstermektedir. Bu yüzden toplumda futbolla daha çok erkekler ilgilenmelidir gibi bir algı oluşmaktadır.

Futbola sosyo-kültürel açıdan yaklaşıldığında onu evrensel kılan bazı değerleri belirlemek mümkündür. Çeşitli dil, din, ırk ve coğrafyadan gelen insanların aynı ölçüde ilgisini çekebilecek bir niteliğe sahip olan futbolun bu denli evrensel olmasındaki temel ölçüt insanların yaşama dönük istemleri ile örtüşen özellikleri bünyesinde taşıyor olması ile açıklanabilir. Heyecan, sevinç, moral, coşku ve bunların ötesinde birlikte yaşama arzumuz gibi değer algılarıdır (Topkaya ve Tekin, 2004). Bu gibi nedenlerden futbolun günümüzdeki popülerliği giderek artmakta ve sadece bireylerin değil işletmelerin de bu alandaki ilgilerinin arttığı gözlemlenmektedir (Salman ve Giray, 2010).

Oynayanlar ve seyredenlerin yanında yönetenleri ile de çağımızın futbolu farklı bir yere gelmiştir. Futbol hem oynayanı hem de izleyeni yeni pozisyona, heyecana ve zevke taşıması nedeniyle güncel hayatta hep farklı kılınmıştır. Futbolun insana kattığı değerler ise hiçte azımsanmayacak kadar önemli hale gelmiştir. Futbol insanların birbirine yardımcı olmasını ve birbirlerinin sorumluluklarını almayı da öğretmektedir. Futbol kitleleri bir araya getirerek insanların sosyalleşmesini ve kültürel etkileşimleri ortaya çıkarabilmektedir. Futbol aynı zamanda bir spor dalı olması nedeniyle bireylerin daha sağlıklı bir hayat sürdürmelerine de katkıda bulunmaktadır. Futbolu sadece eğlence, boş zamanı değerlendirme ve taraftar davranışları içine sıkıştıran yaklaşımlar hem yetersiz hem de yanlıştır. Futbolun, belli ekonomik ve onu destekleyen ve ondan beslenen siyasal, kültürel ve ideolojik amaçları gerçekleştirmeye yönelik örgütlü etkinlikler bütünü olduğu söylenebilir (Erdoğan, 2008).

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, Türk toplumundaki öğretmen adaylarının futbola yüklediği değer algılarını ortaya çıkarmak ve toplumun futbola yüklediği anlamı farklı bir bakış açısıyla ele almaktır. Bu bağlamda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

Alt amaçlar

- Cinsiyet açısından, futbola yüklenen anlam değişmekte midir?
- Taraftarı olunan takım açısından, futbola yüklenen anlam değişmekte midir?
- Müsabaka izleme sıklığı açısından, futbola yüklenen anlam değişmekte midir?
- Futbol oynama açısından, futbola yüklenen anlam değişmekte midir?

YÖNTEM

Öğretmen adaylarının görüşlerini almayı hedefleyen bu araştırma tarama niteliğinde olup betimsel bir çalışmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2016 yılında Akdeniz Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışma evreninin büyük olması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Elemanların dağınık ve

birbirinden uzak gruplar oluşturduğu durumlarda kullanılan küme örnekleme yoluyla rastlantısal yolla uygulama yerleri belirlenmiştir (Arlı ve Nazik, 2004). Böylece belirlenen 3 üniversitede 374 öğretmen adayı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma kapsamında örnekleme yer alan üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına 400 anket dağıtılmış; ancak 374 öğretmen adayından dönüt alınmıştır. Anketlerin geri dönüş oranı % 93,5 olmuştur. Araştırmada gönüllülük esas alınmış ve katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuştur. Katılımcılara ait kişisel bilgiler ayrıntılı olarak Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların kişisel özellikleri

Cinsiyet	Bay 204			Bayan 170		
	Takım	Galatasaray 154	Fenerbahçe 106	Beşiktaş 52	Trabzonspor 6	Diğer 2
Üniversite	Akdeniz Ü. 74	MAE. Ü. 70	SD. Ü. 60	Akdeniz Ü. 64	MAE. Ü. 56	SD. Ü. 50

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Kullanılan anket Türk toplumunun futbola yüklediği değer algılarının öğretmen adaylarının görüşleri bakımından değişip değişmediğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ankette yer alan maddelere, “Hiç katılmıyorum” , “Katılmıyorum” , “Biraz katılıyorum” , “Katılıyorum” , “Tamamen katılıyorum” arasında değişen likert tipi beşli bir dereceleme yapılmıştır. Anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde öğretmen adaylarının kimliğini tanımaya yönelik dört soruya (cinsiyet, futbol oynama sıklığı, müsabaka izleme sıklığı, taraftarı olduğu takım) yer verilirken; ikinci bölümde ise, Türk toplumunun futbola yüklediği değer algılarını öğretmen adaylarının görüşleri bakımından belirlemek amacıyla 20 soru bulunmaktadır. Sorulardan 17 tanesi olumlu iken 3 tanesi olumsuz şekilde sorulmuştur. Olumsuz maddeler (3,13 ve 15) SPSS de değerlendirilirken ters şekilde değerlendirilmiştir. Bu şekilde yapılmasının amacı güvenilirliği artırmaktır.

Karasar (2012)’a göre veri toplama aracında, cevaplama istenen bakış açısını davet etmesi, kaynak kişi için cevaplama kolaylığı sağlaması ve araştırma için değerlendirme kolaylığı vermesi gibi yararları olduğundan yeterli sayıda kapalı uçlu sorular kullanılmıştır. Araştırmada kullanılacak olan veri toplama aracının maddeleri öncelikle kaynak taraması ve öğretmenler adaylarına yöneltilen açık uçlu sorularla belirlenmiştir. Böylece, araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen “Türk toplumunun futbola yüklediği değer algılarının öğretmen adaylarının görüşleri bakımından belirleme” anketinin ilk taslağı oluşturulmuştur. Anket taslak olarak geliştirildikten sonra

ön deneme yapılmıştır. Başlangıçta 20 maddeden oluşan veri toplama aracının güvenilirliği hesaplandığında güvenilirlik katsayısı .74 olarak bulunmuştur. Güvenirliğin biraz düşük olduğu düşünülerek 1. madde anketten çıkarılmış ve güvenilirlik katsayısı .79'a yükseltilmiştir. Özdamar (1997)'ye göre alfa katsayısının 0,70'den yüksek olması, o ölçeğin güvenilir kabul edilebileceğini göstermektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliği belirlemek için ise faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi alt boyut oluşturmak için değil sadece soruların faktör yüklerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Analize başlamadan önce ölçeğin faktörleştirmeye uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO değerine bakılmıştır. Analiz sonucunda KMO .88 olarak bulunmuştur. Bu sonuç da ölçeğe ait verilerin faktörleştirmeye uygun olduğunu göstermiştir. Faktör analizi sonucunda faktör yükleri .63 - .93 arasında değişen 15 madde tespit edilmiştir. Uzmanların görüşleri ve öğretmenlerin anketi doldururken verdikleri dönütler (soruların anlaşılıp anlaşılabilmesi, yaptıkları duraklamalar, içerik anlamında verdikleri geri bildirimler) doğrultusunda gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son şekli verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Veriler değerlendirilmeye tabi tutulmadan önce, gözden geçirilerek kurallara uygun olarak doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmiş ve bütün anketlerin istenilen şekilde doldurulduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme toplam 374 anket üzerinde yapılmıştır. Verilerin çözümlemesinde, öğrencilerin verdikleri cevapların puanlarını hesaplamak amacıyla ankette yer alan maddelere; "Hiç katılmıyorum" için 1, "Katılmıyorum" için 2, "Biraz katılıyorum" için 3, "Katılıyorum" için 4, "Tamamen katılıyorum" için 5 puan verilmiştir. Verilerin çözümlemesinde frekans, yüzdeler, aritmetik ortalama testleri, t-testi ve one-way anova kullanılmıştır. Çözümlemeler sonucunda elde edilen bulgular, 4.20–5.00 "Tamamen katılıyorum", 3.40–4.19 "Katılıyorum", 2.60–3.39 "Biraz katılıyorum", 1.80–2.59 "Katılmıyorum", 1,00–1,79 "Hiç katılmıyorum" aralıkları temel alınarak yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 2. Anket Sonuçları

SN	Önermeler	f _y	1: Hiç katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Biraz katılıyorum 4: Katılıyorum 5: Tamamen katılıyorum					\bar{X}	
			f	1	2	3	4		5
1	Futbolu bir gelir kapısı olarak görüyorum	,741	f %	134 35,8	116 31,0	56 15,0	50 13,4	18 4,8	2,20
2	Futbolu bir eğlence aracı olarak görüyorum	,797	f %	34 9,1	18 4,8	54 14,4	120 32,1	148 39,6	3,88
3	Futbol izlerken kendimden geçiyorum	,681	f %	96 25,7	104 27,8	98 26,2	46 12,3	30 8,0	2,49
4	Futbolun tarafsız bir oyun olduğuna inanıyorum	,735	f %	66 17,6	84 22,5	78 20,9	128 34,2	18 4,8	2,86
5	Futbolla uğraşmak beni gittikçe daha çok fanatikleştiriyor	,634	f %	96 25,7	122 32,6	82 21,9	52 13,9	22 5,9	2,41
6	Futbola aşırı bağlandığıma inanıyorum	,793	f %	8 2,1	14 3,7	32 8,6	150 40,1	170 45,5	4,22
7	Takımımın rengini hayatta çoğu şeyle ilişkilendiririm	,791	f %	64 17,1	40 10,7	68 18,2	136 36,4	66 17,6	3,31
8	Milli takım taraftarlığını vatanseverlikle eşdeğer görüyorum	,729	f %	56 15,0	38 10,2	70 18,7	114 30,5	96 25,7	3,41
9	Takımımın Türk kültürünü yansıttığına inanıyorum	,781	f %	50 13,4	40 10,7	82 21,9	108 28,9	94 25,1	3,41
10	Müsabaka izlerken duygu değişimleri yaşıyorum	,648	f %	66 17,6	50 13,4	108 28,9	106 28,3	44 11,8	3,03
11	Müsabaka izlerken totem yaparım	,721	f %	146 39	74 19,8	92 24,6	40 10,7	22 5,9	2,24
12	Futbolun bir tutku olduğuna inanıyorum	,737	f %	30 8,0	20 5,3	56 15,0	110 29,4	158 42,2	3,92
13	Futbolla ilgili haberlerin abartıldığına inanıyorum	,826	f %	22 5,9	38 10,2	148 39,6	120 32,1	46 12,3	3,34
14	Futbolun insana bazı değerleri (saygı, empati, sorumluluk, dürüstlük vs.) kazandırdığına inanıyorum	,790	f %	42 11,2	52 13,9	68 18,2	148 39,6	64 17,1	3,37
15	Futbolun erkek oyunu olduğunu düşünüyorum.	,932	f %	124 33,2	76 20,3	86 23,0	66 17,6	22 5,9	2,42

Ankette ön plana çıkan maddelere baktığımızda; Anketin 6. maddesinde yer alan “Futbola aşırı bağlandığıma inanıyorum” ifadesine, ankete katılan öğretmenlerin % 45,5’i “tamamen katıldıklarını” %40,5’i

“katıldıklarını” belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu maddeye verdikleri cevapların ortalaması incelendiğinde 4,22 ortalama ile “tamamen katılıyorum” aralığına denk gelmiştir. Öğretmen adayları çok yüksek bir ortalama ile futbola aşırı bağlandıklarına inanmaktadır.

Anketin 12. maddesinde yer alan “Futbolun bir tutku olduğuna inanıyorum” ifadesine, ankete katılan öğretmenlerin % 42,2’si “tamamen katıldıklarını” belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu maddeye verdikleri cevapların ortalaması incelendiğinde 3,92 ortalama ile “katılıyorum” aralığına denk gelmiştir. Öğretmen adayları çok yüksek bir ortalama ile futbolun bir tutku olduğuna inanmaktadır. Anketin 6. ve 12. maddeleri aynı doğrultuda özellikleri ölçtüğü için bu iki maddenin ortalaması diğer maddelerden yüksek çıkmıştır.

Anketin 1. maddesinde yer alan “futbolu bir gelir kapısı olarak görüyorum” ifadesine, ankete katılan öğretmen adaylarının %35,8’i “hiç katılmıyorum”, %31,0’i “katılmıyorum” olarak görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu maddeye verdikleri cevapların ortalaması incelendiğinde 2,20 ortalama ile “Katılmıyorum” aralığına denk gelmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan ankete verdiklere cevaba göre çok büyük bir kısmının futbolu bir gelir kapısı olarak görmediği görülmektedir.

Alt Amaçlar Açısından Bulgular;

Tablo 3. Cinsiyet Açısından Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	t değeri	Sig. (2-tailed)
Bay	204	3,50	,481	13,447	,000
Bayan	170	2,77	,581		

Tablo 3’ de belirtildiği gibi, bayan öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması 2,77 (Biraz Katılıyorum), standart sapması 0,581 iken; bay öğretmen adaylarının ortalaması 3,50 (Katılıyorum), standart sapması 0,481 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 13.447 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark .05 düzeyinde ($p < 0,05$) anlamlıdır. Diğer bir değişle, öğretmen adaylarının futbola yükledikleri değer algıları hakkındaki görüş farklılıkları cinsiyete bağlı olarak erkekler lehine daha olumludur.

Tablo 4. Taraftarı Olduğu Takıma Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

Takımlar	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Galatasaray (1)	154	3,38	,526		
Fenerbahçe (2)	106	3,32	,565		
Beşiktaş (3)	52	3,12	,509	38	1, 2, 3 - 4 / 5- 6 (Var)
Trabzonspor (4)	6	3,53	,119	,6 61	
Diğer (5)	2	2,60	,000		
Hiçbiri (6)	54	2,28	,477		

Tablo 4’te belirtildiği gibi, futbola yüklenen değer algıları açısından Galatasaray taraftarı öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,38), standart sapması 0,526, Fenerbahçe taraftarı öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,32), standart sapması 0,565, Beşiktaş taraftarı öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,12), standart sapması 0,509, Trabzonspor taraftarı öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,53) standart sapması 0,119, diğer takımların taraftarı öğretmen adayların verdikleri cevapların ortalaması (2,60) standart sapması 0,000, hiçbir takım taraftarı olmayan öğretmen adayların verdikleri cevapların ortalaması (2,28) standart sapması 0,477 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise 38,661 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark .05 düzeyinde ($p < 0,05$) anlamlıdır. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları, Tablo 3’te görüldüğü gibi; dört büyük olarak adlandırılan takımların taraftarı öğretmen adaylarının görüşleri diğer olarak adlandırılan ve takım taraftarı olmayan öğretmen adaylarının görüşlerine göre daha olumlu bulunmuştur.

Tablo 5. Ne Sıklıkla Müsabaka İzlemesine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Hemen her gün (1)	12	3,78	,513		
2-3günde bir (2)	18	3,90	,256		
Haftada bir (3)	82	3,55	,377	65,628	1, 2, 3 – 4 / 5 (Var)
Ayda bir (4)	122	3,32	,501		
Yılda bir (5)	140	2,66	,565		

Tablo 5'te belirtildiği gibi, futbola yüklenen değer algıları açısından müsabaka izleme sıklığına göre hemen hemen her gün cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,78), standart sapması 0,513, 2-3 günde bir cevabını veren öğretmen adaylarının cevaplarının ortalaması (3,90), standart sapması 0,256, haftada bir cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,55), standart sapması 0,377, ayda bir cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,32) standart sapması 0,501, yılda bir cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (2,66) standart sapması 0,565 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise 65,628 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark .05 düzeyinde ($p < 0,05$) anlamlıdır. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları, Tablo 4'te görüldüğü gibi; hemen hemen her gün, 2-3 günde bir, haftada bir, ayda bir cevabını veren öğretmen adaylarının görüşleri yılda bir cevabını veren öğretmen adaylarının görüşlerine göre daha olumlu bulunmuştur.

Tablo 6. Futbol Oynama Sıklığına Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Çok sık (1)	104	3,61	,406		
Sık (2)	36	3,41	,530		
Ara ara (3)	72	3,33	,517	61,899	1, 2 – 3 / 4 (Var)
Hiç (4)	162	2,76	,596		

Tablo 6’da belirtildiği gibi, futbola yüklenen değer algıları açısından futbol oynama sıklığına göre çok sık cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,61), standart sapması 0,406, sık cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,41), standart sapması 0,530, ara ara cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (3,33), standart sapması 0,517, hiç cevabını veren öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması (2,76) standart sapması 0,596 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise 61,889 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark .05 düzeyinde ($p < 0,05$) anlamlıdır. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları, Tablo 6’da görüldüğü gibi; çok sık, sık, ara ara cevabını veren öğretmen adaylarının görüşleri hiç cevabını veren öğretmen adaylarının görüşlerine göre daha olumlu bulunmuştur.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Türk toplumunun futbola yüklediği değer algılarını, öğretmen adaylarının görüşleri bakımından ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada, elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmen adaylarının ankete verdikleri cevaplar genel olarak incelendiğinde; 2,20 ortalama ile anketin 1. maddesinde yer alan “*Futbolu bir gelir kapısı olarak görüyorum*” konusunda en az; 4,22 ortalama ile anketin 6. maddesinde yer alan “*Futbola aşırı bağlı olduğuma inanıyorum*” konusunda ise en yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca genel ortalama düzeyinde öğretmen adaylarının ifadeleri destekleme düzeyleri 3,17 ortalama ile “katılıyorum” aralığına denk gelmiştir. Bu sonuç da göstermektedir ki, Türk toplumunun futbola yüklediği değer algıları öğretmen adaylarının görüşlerine göre genelde olumludur (Aydın, 2005).

Alt amaçlar açısından öğretmen adaylarının ankete verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlara baktığımızda, cinsiyet açısından öğretmen adaylarının futbola yüklenen değer algılarına yönelik görüşleri arasında erkekler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda; genel olarak bakıldığında sporun ve özellikle futbolun daha çok erkek egemen bir yapı gösterdiği düşünülmüştür. Bu bağlamda çalışmadan elde edilen sonuç da toplumdaki anlayışın bir yansıması olarak nitelendirilmiştir. Yapılan bu çalışmadan ve farklı çalışmalardan yola çıkarak, erkeklerin bayanlara göre taraftarlık olgusunun daha yüksek olduğu görülmüştür (Altınsoy, 2014).

Futbol her geçen gün gelişmelere açık olan, profesyonel bir uğraşı, bilimsel bir araştırma konusu, seyredenler açısından heyecan verici bir gösteri, toplum bilimi açısından beş kıtada olağanüstü boyutlara ulaşan ticari bir uğraş durumundadır. Toplumsal gelişmede küçümsemeyecek bir yere sahip olan futbol sektörel anlamda da önemli sayılabilecek bir yapı sergilemektedir. Bütün bu gelişmelere karşın, futbolu herkesin aktif olarak katılımında bulunabildiği bir spor dalı haline getirebilmek için, böyle bir potansiyeli, dengeli bir düzeyde geliştirip benimsetmek futbol yönetimi ve taraftarlığı ile ilgilidir (Devecioğlu, 2007).

Futbol, insanı özgürleştiren bir toplumsal etkinlik olarak oyun, yaşamın var olan gerçekliğini anlamlandırmasını ve bunun ötesinde farklı bir dünyanın kurgusuna da sahip olmasını sağlayan, oyun ütopyacı yönüyle insanı toplumsallaştıran ve geleceğe dair umut vaat eden, alternatif eşitlikçi bir yapıyı mümkün kılan bir spor dalıdır (Çoban, 2008). Futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri peşinden sürüklemesi özelliği ile diğer branşlardan farklılık göstermektedir. Psiko-sosyal açıdan bakıldığında, seyircilerin günlük hayatlarının dışına çıkarak farklı kimliklerle bu faaliyetlere katıldığı gözlenmektedir (Çağlayan ve Fişekcioğlu, 2004). Futbol bu yönleriyle insanların izlerken ya da oynarken deşarj olmasını sağlar ve insanların rahatlamasını, mutlu olmalarını sağlar. Futbol kitleleri bir amaç etrafında birleştirerek onların ortak bir amaç etrafında birleşmelerini ve sosyalleşmelerini sağlayabilmektedir. Futbola sadece ülkemizde değil bütün dünyada bir tutku olduğu gözle bakılmaktadır ve bazı ülkelerde futbol denince hayat durmaktadır. Bu ülkeler futbola çok kuvvetli bir bağla bağlanmıştır. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının futbola bir tutku olarak gördüklerini anketle verdikleri cevaplar doğrultusunda anlayabilmekteyiz.

KAYNAKÇA

- ALTINSOY, (2014) *Öğretmen Adaylarının Futbola Yönelik Tutumları ve Takımları ile Özdeşleşme Durumları*, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray.
- AKBAŞ, O.(2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- AKŞAR, T. ve MERİH, K. (2006). *Futbol Ekonomisi*, İstanbul: Literatür Yayıncılık
- ALADAĞ, S. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Kazanma*

- Düzeyine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara
- ARLI, M ve NAZİK, M.H. (2004). *Bilimsel Araştırmaya Giriş*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- AYDIN, N. (1989). *Futbol 1*. Ankara: Başkent Yayınevi
- AYDIN, A. (2005). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- ÇAĞLAYAN, H.S., FİŞEKÇİOĞLU, İ.B. (2004). Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörler, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 12, s:127-142.
- ÇAKIR, H. (2008). Türk Basınında İlk Spor Gazetesi, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* (26), s:169-196.
- ÇOBAN B. (2008). Futbol ve Toplumsal Muhalefet, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sayı 26, s:59-88.
- DEVECİOĞLU S. (2007). *Futbolun Tarihsel Gelişimi*, Erişim adresi: <http://perweb.firat.edu.tr/>, Erişim tarihi: 04.11.2016.
- DEVECİOĞLU, S. (2008). Türkiye'de Futbolun Kurumlaşması, *Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sayı 26, s:373-396.
- DİLMAÇ, B. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- EKER, G.Ö. (2010). Futbolun Dayanılmaz Çekiciliği, Büyülenen Taraftar Portresi, Fanatizm ve Beşiktaş. *Milli Folklor*, 85, s:173-182.
- ERDOĞAN, İ. (2008). “Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı 26, s.5
- GÜNAY, M. (2016). “Türkiye’ de Spor Cemiyetlerinin Kuruluşu ve Bu Cemiyetlerin Etnik Amaçlarla Kullanılması, *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(5), s:383 – 393.
- GÜNDÜZ, M. (2014). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde “sorumluluk” değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İNAL, A. N. (2006). *Futbolda Eğitim Öğretim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARASAR, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- KUŞDİL, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 45, 59-76
- ÖZDAMAR, K.(1997). *Paket programlar ile istatistiksel Veri Analizi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ÖZGÜVEN, İ. E. (1994). *Psikolojik Testler*, Ankara: Yeni Doğuş Matbaası
- ÖZSOY, S. (2007). Değerlere Dayalı Bir Ortam Yaratmak Eşittir Daha İyi Bir Dünya Yaratmak, *İlk Öğretmen Dergisi*, 14, 30–34
- SALMAN, G.G., Giray, C. (2010). Bireylerin Futbol Taraftarı Olmasını Etkileyen Güdüler ile Sadakat Arasındaki İlişki: Fenerbahçe Taraftarları Üzerine Bir Uygulama. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*; sayı 33, s: 89-97.
- TALİMCİLER, A. (2012). Toplumsal Yapı ve Değişim Ekseninde Türkiye’de Spor/ Futbol:1920-2012. 1920’den Günümüze Türkiye’de Toplumsal Yapı ve Değişim içinde. Derleyenler Alpkaya, F., Duru, B. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- TOPKAYA, İ., Tekin, A. (2004). *Futbol Genel Kuramsal Bir Çerçeve ve Teknik ve Temel Taktik Öğretim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s:4
- ULUSOY, K. (2007). *Lise tarih programında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değerşkenler açısından değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YILDIRAN, İ. (1997). “Tepük Futbol mudur? XI. Yüzyıl Türk Spor Faaliyetlerinden “Tepük” Oyununun Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma”. *Beden Eğitimi ve Spor Bil. Dergisi*, 2 (1), 54- 62.